

Зважаючи на недостатній рівень опрацювання матеріалу дослідження вітчизняними науковцями у контексті мультимодальності, вважаємо перспективним подальшу систематизацію типів відеожанрів, а також пропонуємо створити нову класифікацію суспільно-політичних реалій у контексті аудіовізуальної передачі інформації з виходом у площину перекладу.

Список використаних джерел

1. Влахов, С., Флорин, С. Непереваемое в переводе. Москва : Международные отношения, 1980. 343 с.
2. Kress, G., van Leeuwen, T.. Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication. London : Arnold, 2001. 142 p.

ФОЛЬКЛОРНІ ІНТЕНЦІЇ ТВОРЧОГО СВІТУ ПАРАСКИ-ПЛИТКИ ГОРИЦВІТ

Попович Олександр Орестович

Кандидат філологічних наук, доцент

Кафедра української літератури

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

olporovych@ukr.net

Федорчук Богдана Петрівна

Магістр філології

Вчителька української мови та літератури

Черемошнянський ліцей

Верховинський район Івано-Франківської області

Bohdana072001@ukr.net

Актуальним питанням зацікавлення сучасних літературознавців є питання про взаємозв'язок художньої літератури та фольклору, адже усна народна творчість і художня література тісно взаємодіють між собою на певних рівнях.

По-перше, фольклор – це одне із важливих джерел художньої літератури. Такі фольклорні жанри, як легенди, перекази, міфи, народні оповіді, казки та пісні є своєрідним сюжетним матеріалом для письменників, які використовують фольклорні мотиви та образи у своїх творах. Це дає можливість авторам створювати літературні тексти з національним колоритом.

По-друге, фольклор впливає на стиль та мову літературних творів. Для нього характерна особлива лексика (зокрема діалектизми), синтаксична специфіка та мовні фігури, які сприяють створенню унікального художнього стилю. Яскравим підтвердженням цього є творчість Параски Плитки-Горицвіт (1927-1998) – української письменниці, художниці, казкарки, фольклористки, етнографині та фотографині. Художниця слова походить із села Бистрець

(колишня територія Польщі, нині – Верховинського району Івано-Франківської області).

Фольклорні інтенції в поетичних текстах П. Плитки-Горицвіт відображають взаємодію авторки з народною творчістю та культурою. Аналізуючи твори поетеси, спостерігаємо звернення до народних мотивів, образів, символів та традицій, а також використання гуцульської лексики, архаїчних слів, фразеологізмів. Авторка намагається у віршах відтворити автентичність та неповторність рідного краю за допомогою перелічених засобів. При цьому взаємодія з фольклором не обмежується простим цитуванням, а скоріше полягає в інтерпретації, переосмисленні народних елементів у поезії.

Такий підхід підкреслює важливість народної творчості як джерела натхнення для її літературних текстів і водночас сприяє збереженню та відродженню фольклорної спадщини в сучасному літературному контексті. Фольклорні інтенції в поезіях П. Плитки-Горицвіт створюють додатковий шар значень та характеризуються важливою роллю у формуванні художнього образу і структури поетичного тексту. Використання фольклорних засобів у творчості поетеси пояснюємо тим, що вона хотіла донести своє слово землякам через відомі для них поняття.

Джерелом натхнення для творчості авторки були насамперед гори. То ж не випадково поетеса включає у свої віршовані твори фольклорні образи-символи, які характеризують гуцульські Карпати. Серед таких символів виокремлюємо самі гори – як символ свободи, творчого піднесення; гору Чорногору – як символ міцності, величі; флюяру – як символ радості, веселощів гуцулів, а також трембіту – як символ тривоги, болю та смутку.

У контексті літературознавчого аналізу символ є ключовим структурним елементом, який представляє собою певний об'єкт, явище чи концепцію, що характерно для вираження глибокого сенсу в художньому творі. У загальному, його використовують для передачі складних ідей, емоцій через конкретні образи. Основною рисою символу, безсумнівно, є його двозначність. Творчість П. Плитки-Горицвіт представлена великою кількістю таких образів. Серед них поширеною є рослинна символіка: барвінок, тополя, калина, береза, дуб, ясен, що свідчить про народне світовідчуття авторки. Наприклад :

Сплету вінчик з барвіночку
З синими дзвінками,
Тай пам'ятник закитичю
Франкові для слави! [3, с.4]

За «Енциклопедичним словником символів культури України», барвінок є символом «радісної, життєвої сили, вічності усталеного буття, провісника весни та емблема викривальних сил; невмирущої пам'яті про покійних; взаємозв'язку смерті і життя та його продовження» [1, с.39]. З цитованих рядків розуміємо, що у творчості авторки барвінок асоціюється з безсмертям і вічністю через свою здатність залишатися зеленим та квітнути упродовж року. Така символіка барвінку підкреслює ідею, що пам'ять про померлих залишається вічною і не зникає з часом. У наведеному прикладі важливо підкреслити й те, що образ

барвінку поєднаний із ще одним символічним для народу образом – вінком, що має подвійне значення (як символ пошани і тріумфу, а також як символ туги за померлим).

Тополя в українській літературі традиційно символізує засмучену самотню дівчину чи матір. Цей образ сповнений смутку і в творах П. Плитки-Горицвіт. Вона використовує його для відображення самотності, суму :

Чи то твоя задумонька розрадоньку мала?

Ой, коби ти, тополінко, хоть дещо сказала.

Адже й тобі, тополінко, усяко живеться

Так, як і нам – невольникам вільність тільки сниться [2, с.482].

Тополя у поезії визначається як адресат, до якого звертається ліричний герой. Він питає тополю, чи вона думала про свободу, про волю від обмежень. Ця репліка передає сподівання авторки на визволення та бажання мати рівні права й можливості. Тополинка виступає тут як символ вільності. Образ тополі надає поезії емоційного заряду та допомагає читачеві відчувати поетичний задум цього твору.

Поширеними у народній символіці є образи птахів. П. Плитка-Горицвіт найчастіше звертається до ластівки, що символізує добро, щасливе родинне життя й надії. Якщо звернутися до християнського тлумачення цього образу, то вона ще є Божим провісником, оскільки своїм щебетанням прославляє Господа. Розповсюджена в народній уяві віра в те, що ластівка, звиваючи гніздо на будь-якому будинку, приносить туди щастя та злагоду. Отже, ластівка – це ще й символ дому, де панує злагода та любов. За народним повір'ям, знищення гнізда ластівки є великим гріхом, оскільки це порушує сімейний затишок. Для поетеси ластівка постає й образом свободи, яка є дуже важливою для відчуття справжньої гармонії :

Пташко наша ріднесенька, ластівко прилітна!

Коли будеш щебетати вільно і привітно?

Коли вже нам невольникам доріженьку встелиш,

Гідну й бажану крізь літа, про яку лиш мрієш [2, с.483].

Одними з найуживаніших у фольклорі є образи на позначення астрономічних понять: сонце, місяць, зорі. Для творчості П. Плитки-Горицвіт ці образи також притаманні. Поетеса чи не найчастіше використовує образ-символ сонце, який є втіленням всевидимого божества :

Бо хто ж тепер сирітоньку в хатці привітає?

Одне сонечко ласкаве, якщо не в захмар'ї [2, с.425].

Хліб та сіль – два надто важливі символи, які мають глибоку народну символіку й трактуються у фольклорі як єдине ціле. На Гуцульщині пропонування хліба й солі гостям з давніх часів є символом гостинності та відкритості. Він залишається й донині актуальним. Цей образ авторка використала у поезії для підсилення складності власної життєвої долі :

Роки мої – мандрівники

Без соли й хліба?

Нащо соли? Єк то була

Замість соли біда [2, с.449].

Одним із ключових образів є сорочка-вишиванка, що символізує обізнаність та навички українців у ручних ремеслах, які передаються в гуцулів з покоління в покоління. У вірші «Рідна стороночко» авторка прирівнює символічний образ вишиванки, що є результатом ручної праці, до святині національної ідентичності. Поетеса ототожнює поняття рідного краю з вишиваною сорочкою :

Як то можна не любити рідну стороночку?

Адже є то, як вишита в узорі сорочка!

Рідна моя стороночко, ти для мене свето!

Тож прийми мої віршевні благості присвети [2, с.456].

Аналізуючи фольклорні інтенції у творчості П. Плитки-Горицвіт, необхідно звернути увагу й на народну символіку кольорів. Це стосується насамперед текстів, які вона писала різними кольорами.

Символіка кольорів у народі варіюється віддавна і може мати різні значення та інтерпретації, сприйняття світу та цінностей суспільства, тому є важливими елементами культурної символіки для багатьох етносів. П. Плитка Горицвіт використовувала переважно такі кольори, як синій, чорний, червоний, рідше трапляються зелений, фіолетовий та оранжевий.

За нашими спостереженнями, синій колір є одним із переважаючих кольорів в контексті її творчості, він відображає різноманітні аспекти людського досвіду та природного оточення. Зазвичай синій колір асоціюється з такими якостями, як спокій, глибока думка, стабільність, відданість, надія. Він співвідноситься з водою та небом, які відіграють ключову роль в житті людини. У контексті синього кольору виражаються ідеї віри та надії, а також внутрішнього спокою. Це можемо простежити під час прочитання творів, оскільки у рукописній збірці «Варто мислити» авторка пише синім кольором ті поезії, які уособлюють врівноваженість, роздуми над певними поняттями, наприклад: «На крилах мрій», «Ой ти життє-колисочко», «Молодість – як гість», «На самоті», «Ой ти, вітре...» та ін. Зауважимо, що всі її авторські молитви також написані синім кольором, що відзначає певну гармонію, спокій цього жанру.

Чорний колір викликає амбівалентні асоціації. В основі символіки чорний колір зазвичай асоціюється із такими поняттями, як таємниця, сум, смерть, траур, влада та солідарність. Він є свідченням відсутності світла. Крім того, чорний колір може символізувати загадковість та внутрішню глибину, відображаючи аспекти людської психології та приховані думки. У сфері літератури чорний колір часто використовується для підкреслення драматичності та емоційних конфліктів. П. Плитка-Горицвіт пише цим кольором поезії-звернення до абстрактних образів, які ніби мають владу над нею: «Поетичний дзвін», «Мрії мої», «Красо гірська», «Ласка Божа», «До музи» та ін.

Червоний колір також має різноманітні інтерпретації, які часто пов'язані з емоціями. Він викликає сильні асоціації з такими поняттями, як пристрасть, сила, енергія та влада. Авторка використовує цей колір лише для написання заголовків. Ймовірно, він служить засобом привернення уваги читача та акцентування на певних образах.

У художній творчості поетеси зелений колір символізує природу, ріст, життя і плодючість. Він сприймається як колір гармонії, відпочинку, спокою та рівноваги. Весна, коли природа оживає та вкривається зеленню, уособлює образ відродження та нового життя, тому цей колір також асоціюється із надією на майбутнє, обіцянкою нових початків та позитивними змінами. Письменниця послуговується цим кольором під час написання своїх крилатих жартівливих висловів.

Оранжевий колір відтворює енергію, тепло та життєвий оптимізм. Він є проявом творчості та активності. У той час як фіолетовий колір вказує на розкіш і розум.

Поезія П. Плитки-Горицвіт наближена до фольклору й через те, що вона створювала їх на основі традиційних прийомів гуцульської народної співанки. Як відомо, цей жанр у фольклористиці є мініатюрною поетичною формою, яка характеризується ритмічною структурою, ліричною спрямованістю, традиційними мелодійними зворотами. Її основна функція полягає у вираженні народної мудрості, обрядових вірувань та відображенні емоційних станів етносу. Простота мови та структури поезій П. Плитки-Горицвіт, використання повторів та символіки наближують її до народнопісенної традиції. Мелодійність її творів відзначається, зокрема, такими чинниками: симетрія однотипних строф, використання на початку поезії притаманного для народної пісні вигука «Ой!», анафори, постійні епітети, синтаксичні паралелізми. Споріднює її творчість з фольклором і те, що поетеса дала авторське визначення жанру своїм поезіям, назвала їх «співанками» :

Ой, я тебе, Гуцульшено,	Дуже полюбила!
Бо ти така забависта,	У рідну фантину.
Єк весна чічена!	Най хоть цим тобі вдогожу
Тож напоюй моє серце	В кожду Божу днину!
Любов'ю до тебе!	Бо ти варта, пишнучечко,
Рідна моя сторононько,	Людської поваги,
Ти – напій для мене!	Бо ми твої рідні діти –
Убери мнє, Гуцульшено,	А ти наша мама [4, с.60].

Спостерігаємо, що в наведеному прикладі, окрім згаданих прийомів, наявні також зменшено-пестливі слова («сторононько», «пишнучечко»), що в свою чергу теж поєднує вірш з народною піснею. Наближує до фольклорної традиції і проведення паралелей «природа - батьківщина», «Гуцульщина - мати», «народ - діти», які є одними з провідних у творчості авторки.

П. Плитка-Горицвіт виросла в гуцульському оточенні, сповненому символічними образами, архетипами, різними міфологічними уявленнями, з цієї причини вона звичайно що не могла проігнорувати духовний спадок гуцулів у своїй творчості. Власне тому перед нами постає глибокий підтекст та сформована індивідуальна риса її стилю. Дослідження художніх характеристик поетичних текстів цієї авторки показують важливий вплив традицій народної та класичної поезії на її творчу манеру.

Список використаних джерел

1. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, В. В. Куйбіди. 5-е вид. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гаврищенко В. М., 2015. 912 с.
2. Плитка-Горицвіт П. Варто мислити [рукописна збірка поезій] // Музей П. Плитки-Горицвіт у с. Криворівня. Од. збір. 1. 540 с.
3. Плитка-Горицвіт П. У вінок невмирущому Каменяреві – І. Я. Франкові [рукописна збірка поезій] // Музей П. Плитки-Горицвіт у с. Криворівня. Од. збір. 1. 53 с.
4. Рибарук О. Вибрані поезії Параски Плитки-Горицвіт про Українські Карпати // Григорій-Роман Бойчук. Краса Карпат чарує й кличе. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2009. С.57-64.

HEALTH PRESERVATION AS THE LEADING TASK OF SOCIAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITY

Melnychuk S.P.

Candidate of Medical Sciences, Associate Professor
Department of Pharmacology
of the higher education institution
pasevich.svitlana@bsmu.edu.ua

Batranovska S.O.

Teacher
Department of pharmacology
of the higher education institution
Bukovinian State Medical University

A significant part of the younger generation lacks constructive communication skills, also lacks understanding of the essence of such concepts as «culture of health» and «healthy lifestyle», stressful situations, conflicts, and as a result – «escape from reality» into a virtual computer environment, consumption of alcohol and psychoactive substances and other bad habits that are spreading among young people are constantly reducing the level of health of young people [1]. At the same time, providing conditions for the formation of a socially positive orientation of the individual (preventing problems of personal development, violations of the emotional-volitional sphere), creating an environment for the development of the potential capabilities of young people, and actively involving them in public life is one of the ways to solve the above-mentioned problems.

The basis for ensuring students' life-preserving is the development of communication skills, the ability to establish friendly relationship in various spheres of life, a responsible attitude towards oneself and others, predicting the results of one's activities, awareness of the desire for a healthy lifestyle [2]. Therefore, at the